

Somp. 22.2.2021

Dnr: 3620

Lestijärven kunta
Kunnanhallitus
Kunnanjohtaja Esko Ahonen

Kansalaisaloite: Korpelan voimalaitoksen museoiminen ja padon purkaminen/avaaminen

Kunnanjohtaja Esko Ahonen ja kunnanhallituksen puheenjohtaja Jukka-Pekka Tuikka esittävät Lestijoki-lehden artikkelissa 17.12.2020, että Korpelan voimalaitos Kannuksessa tulisi museoida. Heidän perustelunsa ehdotukselle lehtiartikkelissa ovat selkeät ja hyvin järkeen käyvät. Aika on ajanut Korpelan voimalaitoksen ohi.

Kannatan kovasti Lestijärven kuntajohdon tekemää aloitetta. Tämä pitää kuitenkin mielestäni **käsitellä ja hyväksyä kunnan luottamuselimissä**, viimeistä huhtikuun kuntavaalien jälkeen muodostuneessa uudessa kunnanvaltuustossa. Näin aloitteelle saadaan kunnan tuki ja sitä voidaan ajaa Lestijärven kunnan kantana myös Korpelan Voiman hallinnossa ja muissa yhteyksissä.

Lestijokilehdessä olleiden perustelujen ohella halua tuoda kantani tueksi myös seuraavaa.

Rahallista tukea on saatavilla

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi on asetettu Luonnon **monimuotoisuuden heikkenemisen** pysäyttäminen Suomessa. Kalastoon, kalakantoihin ja vesiluontoon liittyen hallitusohjelmaan on kirjattu seuraavat monimuotoisuuden pysäyttämistä edistävät keinot:

Käynnistetään kansallinen ohjelma vaelluskalakantojen elvyttämiseksi

- Jatketaan luontaisen kierron palauttamista rakennettuihin vesistöihin kansallisen kalatiestrategian pohjalta.
- **Puretaan vaellusesteitä ja kunnostetaan kalojen lisääntymisalueita. Toteutetaan ohitusratkaisuja.**
- Toteutetaan vaelluskalahankkeita laajalla yhteistyöllä. Kalatalousvelvoitteita päivitetään viranomaistyönä.
- Ohjelmaan linkittyviä toimia tehostetaan hallitusohjelman toimenpiteellä päivittää vesilaki ulottamaan kalatalousvelvoitteet niin sanottuihin nollavelvoite-laitoksiin.

Maa- ja metsätalousministeriön käynnistämä **NOUSU-ohjelma** parantaa vaelluskalojen elinolosuhteita ja pyrkii palauttamaan vaelluskalakantojen luontaista lisääntymistä Suomen virtavesissä. Ohjelma toteutetaan yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, ELY-keskusten, vesivoimayhtiöiden, patojen omistajien, kuntien, maakuntien, maa- ja vesialueiden omistajien, kalatalousalueiden, yritysten, järjestöjen, säätiöiden, yhdistysten, Luonnonvarakeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen ja **Metsähallituksen** kanssa.

NOUSU-ohjelma keskittyy erityisesti kalojen kulkumahdollisuuksien parantamiseen, noususteiden poistoon tai muuttamiseen kalojen kululle soveltuviksi.

Nousu-ohjelmassa luetellaan tavoitteiden saavuttamiseksi moni keinoja neljään lohkoon ryhmiteltynä, Nyt esillä olevan asian kannalta on tärkeää, että **NOUSU-ohjelma edistää ja tukee patojen purku- ja ohitusuomahankkeita yhdessä aluetoimijoiden kanssa.**

- Toimenpiteet tähtäävät vaellusteiden purkamiseen tai muuttamiseen kulkukelpoisiksi merkittävässä **vaelluskalavesistöissä**. Vaellusesteet voivat olla mm. **käyttötarkoituksensa** menettäneitä vesistörakenteita, pohjapatoja, säännöstelypatoja, muita kalojen kulkua haittaavia vesirakenteita taikka pienvesivoimalaitoksia.
- Maa- ja metsätalousministeriö ja ELY-keskukset kartoittavat patokohteita ja etsivät ratkaisuja kalankulun järjestämiseksi. Parhailtaan on käynnissä valtakunnallinen **Patokartoitushanke**, jossa kala- ja vesiviranomaisen yhteistyönä selvitetään vanhojen vesistörakenteiden ja patojen tila yleisen vesitalous- ja kalatalousedun valvonnan ja vaelluskalojen elinkierron elvyttämisen kannalta.
- Suomen vesivoimalaitoskannasta noin 40 % tai enemmän on minivesivoimalaitoksia (tehoiltaan alle 1 MW). Pienvesivoimalaitoksen toiminnan lakkauttamiseksi ja vesistön kulkukelpoisuuden **palauttamiseksi on mahdollista saada valtion tukea**. Avustettavia hankkeita ovat erityisesti kalan kulkua edistävät toimenpiteet, kuten kalatiet, ohitusuomat ja alasvaellusratkaisut sekä noususteiden poisto. Etusijalle asetetaan kohteet, jotka kuuluvat kansallisen kalatiestrategian kärkikohteisiin. Avustus voi olla enintään 50% hyväksytyistä kustannuksista.

Minusta Lestijärven kunnan tulee tarttua tähän Nousu-hankkeen suomaan mahdollisuuteen ja lähteä ajamaan Korpelan padon purkamista ja voimalaitoksen museoimista saatavan avustuksen turvin. Tärkeää on myös huolehtia, että Korpelan koski tulisi mukaan tuohon **patokartoitushankkeeseen**, jolloin avustuksen hakeminen selkiytyisi. Tämä Korpelan voimalaitosasia ei ole vain Lestijärven kunnan asia, vaan koko **Lestijokilaakson kuntien** (Korpelan Voiman kuntayhtymä) yhteinen asia. Siksi **ehdotan, että Lestijärven kunta olisi vastuullinen asian esille ottaja ja järjestäisi neuvottelut kuntayhtymän edustajien kanssa**, jossa selvitetäisiin Korpelan Voiman halukkuus luopua sähkön tuotannosta (voimalaitoksesta) ja millä ehdoilla tämä voisi tapahtua. Historiasta sen verran, että Korpelan Voima on ollut kaupan valtiolle jo vuonna 1990 (HS 16.7.1990). Asia kaatui silloin kaiketi Vaasan kalastuspiiriin ratkaisuun ja 1990-luvun lamaan. Valtiolla ei olutkaan rahaa oston. Nyt on aika toimia uudestaan.

Lestijoen vaelluskalat

Marinin hallituskaudella käynnissä olevia valtion tukemia **vaelluskalatoimenpiteitä** ja virtavesien kalataloudellisia **kunnostushankkeita** on 108 (MMM päivitetty 17.6.2020), joista Lestijoellakin on kaksi. Toinen Roukalan kosken patotyö Tomujoella ja toinen Parkkikosken padon kunnostus, jonka tulisi valmistua 2021 ja vastuutaho on Korpelan Voima. Kun nuo hankkeet valmistuvat, vaelluskalojen kulkuesteeksi Lestijoessa jää vain Korpelan voimalaitos. Lestijärven kunta esitti jo vuonna 1922 kalaportaiden rakentamista kalannousun turvaamiseksi. Olihan lohi nousut merestä Lestijoen ollessa vapaana ihan Lestijärveen saakka. Vuosikymmenten väännön jälkeen Korpelan Voima rakensi kalaportaat vasta vuonna 2014 voimalaitoksen ohittamiseksi. Tiedän,

että tätä nousutietä kalaa nousee vähäisessä määrin Korpelan yläpuolelle. Mutta tämä ei riitä. Kestää vuosia ja vuosikymmeniä ennen kuin nousukataltottuvat käyttämään tätä nousutietä sikäli kuin portaisa on vettä. Tiedossa on, että kalatie on ollut kuivilla pitkiäkin aikoja. Minusta se on lupaehtojen rikkomista Korpelan Voiman taholta. Kalaportaat voisivat toimia edelleenkin nousutienä, vaikka voimalaitoksen pato purettaisiin tai avattaisiin. Voimalaitos on paitsi este kalan nousulle myös surman loukku taimenen poikasille, jotka ovat vaelluksellaan laskeutumassa mereen voimalaitoksen yläpuolisilta kutupaikoilta. Vain HARVA SELVIÄÄ voimalaturbiinien läpi. Sama koskee muitakin kaloja.

Vuoden 2016 alussa voimaan tulleen kalastuslain (379/2015) 64 §:n perusteella vesiviranomainen on määritellyt Lestijoen **vaelluskalavesistöksi**. ”Kansallisen lohi- ja meritaimen strategian 2020 Itämerenalueelle” yksi keskeinen päämäärä on vahvistaa luonnossa lisääntyvät lohi- ja meritaimen kannat elinvoimaisiksi mm. asettamalla jokikohtaiset tavoitteet smoltti- ja kutukantatuotannolle. Tällöin on tärkeää parantaa kalojen vaellusmahdollisuuksia ja kutualueiden olosuhteita poikastuotannon onnistumiseksi. Tällöin keskeisiä toimenpiteitä ovat vesienhoitotoimet, joista tärkein on **vaellusesteiden raivaaminen tai kokonaan poistaminen**.

Lestinjoki on ainoita jokia Perhonjoen ohella Pohjanmaan rannikolla, jossa on luonnonmukaista, omaa meritaimenkantaa, joka on Tornion joen ohella toinen Perämeren alkuperäisistä kannoista. Tästäkin näkökannasta katsottuna Lestijoki on **merkittävä vaelluskalavesistö**. Lestijoki kuuluu kokonaisuudessaan Natura-suojeluohjelmaan, ja se on mukana koskien suojelulaissa. Lestijoen pääuomassa meritaimenelle soveltuvia kutualueita on reilut 26 ha, joista vajaat puolet on Korpelan voimalaitoksen yläpuolella. Lestijoen yläjuoksulla koskia on korjattu kutupaikoiksi kelpaaviksi mm. raivaamalla ja sorastamalla 2000-luvun alusta lähtien. Lestijärveen laskevan Lehtosen joen kosket on kunnostettu ja sorastettu 2010-luvulla. Kunnostustoimilla on pyritty rakentamaan soveliaat lisääntymisolosuhteet meritaimenelle, kunhan ne pääsisivät nousemaan aina Lestijärveen saakka.

Meritaimenen istutukset Lestijokeen aloitettiin 1970-luvulla. Istutuksissa on käytetty eri-ikäisiä Lestijoen kantaa olevia poikasia. Vuodesta 1992 lähtien Lestijokeen on istutettu n. miljoona poikasta ja parimiljoonaa mätimunaa. Tänäpä on todettava, että Lestijoen taimenkanta on täysin istutusten varassa.

Energiatuotanto

Keski-Pohjanmaalla on meneillään voimakas tuulivoimarakentamisen vaihe. Kalajoella pyörii kuutisen kymmentä voimalaitosta, Kannuksessa toimii jo 14 voimalaa. Halsua suunnittelee myös omaa 30 voimalan puistoaan. Kaikkiaan tälle lähialueelle on tulossa yli 300 tuulivoimalaitosta, joiden yhteisteho on luokkaa 1500-1700 MW. Lestijärveen tuulivoimapuistoon on tulossa 72 voimalaitosta, joiden teho on n 5,5 MW. Kokonaisteho siten on n 400 MW ja vuotuinen kokonaistuotanto 1400 GWh. Kuten tiedetään OX2 ja YIT ovat sopineet viikko sitten tämän Suomen suuriman tuulivoimahankkeen toteuttamisesta. Nyt hanke on osaavissa käsissä ja se toteutuu suunnitelmien mukaan Tuulivoima pelastaa Lestijärven kunnan. Tästä voidaan olla kiitollisia ja iloisia. Toholammilla on kaksi tuulivoimapuistoa. Länsi-Toholammin puistoon on suunnitteilla 25 voimalaa ja Toholampi-Lestijärven

tuulivoimapuistoon 49 voimalaa. Näistä Lestijärven puolella on 9. Myllyjen teho on luokkaa kahdeksan megawattia.

Tältä energiatuotannon kannalta katsottuna Korpelan Voiman voimalaitoksen, jonka teho on 1 MW, tuottama sähkömäärä on aivan marginaalinen. Yksi tuulivoimayksikkö tuottaa vuodessa noin viisikertaisesti tuon määrän. Tällaisten pienvoimalaitosten merkitys tänään ja tulevaisuuden energiatuotannossa on olematon. Korpelan Voima nykyisellään on sähköenergian jakeluyhtiö, ei tuotantoyhtiö. Korpelan Voima on aikoinaan ollut merkittävä sähköistäjä koko Keski-Pohjanmaalla. Siihen liittyy paljon muistoja, tunteita ja voimalaa puoltavia asenteita. Kehitys on vain mennyt eteenpäin noista kulta-ajoista. Nyt Korpelan voimalaitoksella ei ole sitä merkitystä, mikä sillä aikoinaan on ollut. Se joutaa purettavaksi ja museoitavaksi. Paljon suurempi arvo ja merkitys tulee olemaan vapaan Lestijoen vesistön kalastus-, virkistys- ja ympäristöarvoilla

Luonto- ja virkistysarvo

Lestinjoki on ainoita Pohjanmaan lähes luonnontilassa olevia jokia, joka on keski- ja alajuoksultaan peltomaiseman ympäröimää. Yläjuoksultaan Sykäräisestä ylöspäin joki on puhdasvetinen ja kulkee luonnontilassa. Joki on tältä osin Lestijärven kunnalle tärkeä ja monipuolinen erämaa- ja luontokohde, joka liittyy oleellisesti Lestijärven merkitykseen maakuntajärvenä. Lestijoki ympäristöineen on arvokasta luonto-, maaseutu- ja kulttuurimaisemaa. Lestijoki on jo nyt tunnettu urheilukalastuspaikka. Jos Lestijoki vapautuisi joessa olevista niin nousu- kuin laskuesteistä, se lisäisi joen virkistys- ja matkailuarvoa merkittävästi. Joki on myös oiva kanoottiretkeilyn kohde. Ihminen tulee mielellään vapaan veden ääreen ja puhtaaseen luontoon, jossa kalastuksen ja retkeilyn ohella on myös muita mahdollisuuksia luonto- ja kulttuurikokemuksiin. Museoitu voimalaitos olisi myös oiva matkailukohde

Lestijärvellä 21.2.2021

Timo Lappi
Kouluneuvos